

»Man kan jo heller ikke bygge et hus, hvis ikke man er klar med et fundament«

Erfaringer fra både Lolland og Nordjylland viser, hvor svært det bliver for regeringen at gennemføre ambitionen om en hurtig og massiv omstilling til vedvarende energi og en firedobling af den grønne energi på land. Kommunerne placerer ansvaret direkte hos klima- og energiminister Dan Jørgensen.

INDBLIK

LARS FROM
KLAUS DOHM
lars.from@jp.dk
klaus.dohm@jp.dk

Fra flere sider sættes der nu alvorlige spørgsmål ved regeringens plan om i 2030 at firedoble produktionen af grøn energi på land.

Både kommunerne, en ekspert i forsyningsplanlægning og producer af grøn strøm påpeger, at elnettet nogle steder er så begrænset i sin kapacitet, at det ikke vil kunne håndtere fremtidens stigende mængder grøn strøm. Skal man kunne leve op til regeringens planer og sam-

tidig sikre virksomhedernes adgang til grøn strøm i hele landet, skal der investeres massivt - ligesom det bliver nødvendigt at ændre reglerne og vilkår for udbygningen.

En af landets førende energi eksperter professor Poul Alberg Østergaard fra Institut for Planlægning ved Aalborg Universitet mener, at »regeringens ambitioner understreger bare, at vi har et problem med elnettet, der bliver større«.

»Det er ikke realistisk at operere med en firedobling af landbaseret grøn strøm uden at se på en udbygning af transmissionsnettet. Man kan ikke bare et eller andet tilfældigt sted i Danmark sætte en meget, meget stor vindmøllepark op. Det bliver svært at få så meget sol og vind ind i vores elnet med de begrænsninger, vi har rundt omkring,« siger han.

Birgit S. Hansen, der er socialdemokratisk borgmester i Frederikshavn og formand for

kommuneforeningen KL's klima- og miljøudvalg, placerer ansvaret hos regeringen.

»Det er ikke bare at stille sig op og sige, at vi skal have mange flere vindmøller og solcelleanlæg. Vi er alle sammen enige i målet, men det går jo ikke, hvis ikke transmissionsnettet er gearret til fremtiden. Der peger pilen rigtig meget på staten og Dan Jørgensen (klima- og energiminister, red.), der har energinettet i sit resort,« siger hun.

Et projekt hos European Energy, der står bag en stribe projekter med grøn energi, illustrerer ifølge direktør og medgrundlægger Knud Erik Andersen problemet:

»Helt konkret har vi en solcellepark på Lolland, hvor vi i 2020 indgik en aftale med Energinet om at få den koblet på nettet. Det ser ud til at kunne ske i 2026. Det viser, at nogle af de største problemer lige nu ligger på netsiden,« konstaterer Knud Erik Andersen, der mener, at meget bør ændres:

»Der er alt for mange styrelser og ministerier inde over. Derfor bliver processen unødigt langsom. Man er nødt til at give Energinet større autonomi, så det selv kan træffe nogle beslutninger - og så det ikke er unødigt bureaukratisk. Man er således nødt til at genoverveje hele den proces, der skal til. I dag tager det næsten længere tid at få tilsluttet en solcelleanlæg på Lolland end at tilslutte en helt ny energio.«

Nordjyske problemer

European Energy har også planer om at sætte havbaserede vindmøller op i Nordjylland. Men netop Nordjylland er et andet eksempel på, at elnettet i Danmark har svært ved at følge med de grønne ambitioner.

I en rapport fra marts, som forskere på Aalborg Universitet - bl.a. Poul Alberg Østergaard - har udført for erhvervsorganisationen Business Region North Denmark, konkluderes det:

»Kapaciteten i transmissionsnettet står ikke mål med ambitionerne frem mod 2030. Det vil sige, at hvis de ambitioner, som er blevet indsamlet fra de 11 kommuner i området, indfries, så overstiger de, hvad transmissionsnettet kan yde.«

»Vi er i gang med en elektrificering af energisystemet, som nettet ikke er designet til,« siger Poul Alberg Østergaard.

I rapporten, der er udført, før regeringen meldte ud, at den vil firedoble produktionen af grøn strøm fra landbaserede vindmøller og solceller, simuleres den fremtidige energibelastning af elnettet i 19 nordjyske knudepunkter. Formålet med det er at undersøge belastningen af transmissionsnettet ved stigende produktion fra vedvarende energi samt større elforbrug fra f.eks. power-2-x.

Rapportens konklusioner gælder ifølge Poul Alberg Østergaard også i forhold til regeringens ambitioner, fordi man i Danmark er gået fra en situation, hvor man typisk har produceret og brugt strømmen i og omkring de større byer, til, at det meste

af produktionen nu kommer fra land-områderne og derfra sendes ind til de større byer.

»Hvis man ser på, hvor vinden blæser i Danmark, er det f.eks. ovre på vestkysten, og her har man ikke et ret kraftigt elnet. Så der er der ikke plads til, at du lige pludselig kan have fire gange så mange vindmøller som indtil nu,« siger Poul Alberg Østergaard.

Han understreger, at problemet med strøm fra havvindmøller ikke er helt så stort som med landbaserede vindmøller, fordi transporten af strømmen til hovednettet ned gennem Jylland er medtaget i planlægningen af havvindmølleparkerne.

Poul Alberg Østergaard vurderer, at problemet er lidt større i Nordjylland end generelt for hele landet, men den manglende kapacitet i nettet er også noget, man vil kunne finde andre steder.

»Det er sikkert ikke unikt for Nordjylland. Her er der forholdsvis tyndtbefolket, så nettet er også forholdsvis svagt, men det er noget, som man også vil finde andre steder. Problemet i Jylland f.eks. er, at meget af befolkningen og meget af forbruget ligger i Østjylland, mens meget af produktionen ligger i Vestjylland,« siger han.

Udbygning bliver dyr

Uden at have regnet på det vurderer han, at elnettet skal udbygges for milliarder.

»Det er dyrt. Men der er brug for, at vi

”

Vi er i gang med en elektrificering af energisystemet, som nettet ikke er designet til.

POUL ALBERG ØSTERGAARD, PROFESSOR, INSTITUT FOR PLANLÆGNING, AALBORG UNIVERSITET

udvider transmissionsnettet, samtidig med at vi udvider produktionen fra vindmøller, solceller og power-2-x,« siger Poul Alberg Østergaard.

Foruden at være bekymret for, om det med det nuværende transmissionsnet er muligt for kommunerne at leve op til regeringens ambitioner, frygter Birgit S. Hansen også for erhvervsudviklingen i Nordjylland. Som formand for Business Region North Denmark konfronteres hun med, at der er virksomheder, der fravælger at slå sig ned i regionen, fordi koblingen til elnettet er for dårlig.

»Som det ser ud nu, skal man stå med en kunde eller en virksomhed, og så kan der gå fem, seks, otte år med en tilkoblingstid, hvis man skal lave noget stort i Nordjylland. Vi vil gerne hænge sammen med resten af Danmark og verden. Det handler bl.a. om arbejdspladser,« siger Birgit S. Hansen.

Hun foreslår et »paradigmeskifte«, så elnettet allerede nu bliver udbygget og gearret til fremtiden.

»Man kan jo heller ikke bygge et hus, hvis ikke man er klar med et fundament,« siger hun.

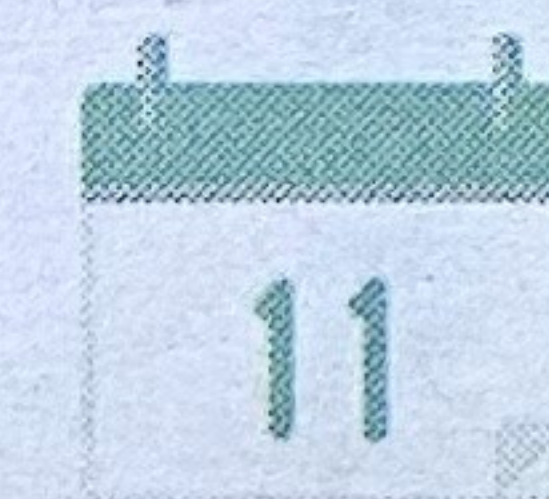
Hos Green Power Denmark, der repræsenterer eldistributionsselskaber, energiproducenter, vindmølleejere og -producenter og andre, er afdelingschef Julie Starostka enig i, at der er udfordringer flere steder i landet.

»Man er kommet for sent i gang med at udvide elnettets motorveje. Fordi der er nogle bureaukratiske rammer for, hvordan Energinet skal investere. Fordi bl.a. miljøgodkendelser tager lang tid, skal processerne gøres mere smidige, ellers bliver det en barriere i fremtiden. Der er i dag steder, hvor man er på bagkant. Det handler bl.a. om Lolland og Vestjylland,« vurderer hun.

Julie Starostka mener, en udvidelse vil tage lang tid:

»Dertil kommer, at man lige nu også har problemer med at skaffe den nødvendige arbejdskraft, ligesom der er lang leveringstid på mange materialer. Sidstnævnte er bl.a. en

Sådan bliver Solcellepark Lidsø på Lolland koblet på elnettet

2019-2020

Indledende forhandlinger mellem European Energy og Energinet.

August 2020

European Energy indgår aftale med Energinet.

Energinet bruger derefter ca. 6-12 mdr. på undersøgelser af samfundsøkonomi m.m.

Efteråret 2021

European Energy får tidslinje fra Energinet.

Energinet skal bruge op til ca.

følge af krigen i Ukraine, da der f.eks. er mangel på papir af en særlig kvalitet til transformere, som bl.a. er blevet produceret på en fabrik i Ukraine,« siger hun og tilføjer:

»Jeg er overbevist om, det kan lykkes at leve op til målet om at firedoble den grønne energi inden 2030, men det kræver, at rammerne justeres.«

En vild udfordring

Hos Energinet, der skal sørge for, at det bliver muligt at sende strømmen fra fremtidens vindmøller og solcelleparker videre til forbrugerne, bekræfter systemansvarlig for elnetplanlægning Anders Steen Kristensen, at opgaven er kæmpestor:

»Det er en helt vild udfordring, som ikke kan løses, hvis vi blot praktiserer *business as usual*. Man er nødt til at ændre nogle ting - og vi skal handle nu og turde tage nogle modige valg. Man kan ikke bruge flere år på at diskutere tingene, så er løbet kørt,« konstaterer Anders Steen Kristensen, der peger på, at processerne skal være hurtigere, og at man skal handle tidligere:

»Historisk har det måske taget 10 år at etablere et nyt net, det kan måske gøres på syv eller otte år. Vi har planerne i skuffen, nu hedder det så bare ikke 2040, men 2030.«

Klima- og energiminister Dan Jørgensen lover et katalog over mulige redskaber:

»Vedvarende energi er helt centralt for den danske grønne omstilling, og det kræver selvfølgelig, at vores elnet har kapacitet til det. For at understøtte ambitionen om at firedoble VE-produktionen frem mod 2030 vil regeringen præsentere et redskabskatalog med konkrete initiativer, som bl.a. skal se på, om der er behov for at fjerne barrierer,« lyder det i et skriftligt svar fra ministeren.

Han peger samtidig på, at en væsentlig del af løsningen vil være, at store elforbrugere, f.eks. power-2-x-anlæg, skal placeres tæt på VE-produktionen, så meget mere af strømmen skal løbe over kortere afstande og ikke nødvendigvis gennem det kollektive elnet.